

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології та публічного управління

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
ФІЛОСОФІЯ

підготовки	бакалавра
спеціальності	071 Облік і оподаткування
освітньо-професійної програми	Цифровий облік та консалтинг

Силабус освітнього компонента «Філософія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, за освітньою програмою Цифровий облік та консалтинг

Розробник: к. філос. н., доцент кафедри політології та публічного управління
Опейда Л. М.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми
Цифровий облік та консалтинг:

Алла ФАТЕНОК-ТКАЧУК

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри політології та публічного управління протокол № 2 від 22 вересня 2025 р.

Завідувач

кафедри:

В. В. Бусленко

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма здобуття освіти	07 Управління та адміністрування, 071 Облік і оподаткування, Цифровий облік та консалтинг, перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Нормативний
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання 2
ІНДЗ: немає		Семестр 4-й
		Лекції 26 год.
		Практичні 16 год.
		Самостійна робота 42 год.
		Консультації 6 год.
Форма контролю: залік		
Мова навчання	українська	

II. Інформація про викладача

ППІ Опейда Людмила Миколаївна
 Науковий ступінь кандидат філософських наук
 Вчене звання доцент
 Посада доцент кафедри політології та публічного управління
 Контактна інформація: 0985218649, Opeyda.Lyudmyla@vnu.edu.ua
 Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента

Вивчення освітнього компонента «Філософія» передбачає розв'язання низки завдань професійної підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у галузі економічних наук відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування, світових тенденцій та національного досвіду України.

Освітній компонент містить три змістові модулі: 1) Специфіка філософського знання. Історичні типи філософії; 2) Загальнотеоретичні основи філософії; 3) Філософія людини та філософія суспільства.

2. Пререквізити

Для освоєння освітнього компонента «Філософія» використовуються знання, вміння і навички, сформовані під час опрацювання історичних та соціальних навчальних дисциплін, зокрема, курсу «Україна в європейському історичному та культурному контекстах», «Правові основи громадянського суспільства», «Національно-патріотичне виховання»; здійснюється пошук відповідей на питання про взаємозв'язок науки з філософією та релігією й можливості їх майбутнього синтезу.

Постреквізити. Освоєння даного освітнього компонента є необхідною основою для вивчення ОК «Культура і етика ведення бізнесу», навчальної волонтерської практики.

3. Мета і завдання освітнього компонента

Метою вивчення освітнього компонента є розгляд основних напрямків становлення та розвитку філософської думки, теоретичних і методологічних основ філософії, що дасть можливість студентам зрозуміти філософію як духовний процес, який проходить у сфері культури людства, як невід'ємна частина суспільного життя.

Завдання: навчити здобувачів вищої освіти аналізувати філософські погляди та концепції; оперувати основними філософськими поняттями та категоріями; обґрунтовувати нові думки; критикувати хибні судження; розкривати зв'язки між явищами; виявляти й аналізувати суперечності; бачити життя в постійній зміні та розвитку.

4. Компетентності. Програмні результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми «Цифровий облік та консалтинг» у ході вивчення освітнього компонента «Філософія» у здобувачів вищої освіти необхідно сформулювати загальні і фахові (спеціальні) компетентності, а саме:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК03. Здатність працювати в команді.

ЗК04. Здатність працювати автономно.

ЗК05. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК07. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків.

СК11. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН17. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.

ПРН20. Виконувати професійні функції з урахуванням вимог соціальної відповідальності, трудової дисципліни, вміти планувати та управляти часом.

Soft skills (т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»): вміння налагоджувати міжособистісні контакти; працювати в команді; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та ін.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ. (семін.)	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Специфіка філософського знання. Історичні типи філософії						
Тема 1. Сутність філософії та її роль у суспільстві	4	2		2		
Тема 2. Історичні типи філософії	6	2	2	2		ДС, 13
Тема 3. Особливості та фундаментальні проблеми античної філософії	6	2	2	2		ДС, 13
Тема 4. Філософія середньовіччя та епохи Відродження	4	2		2		
Тема 5. Західноєвропейська філософія Нового часу (XVII–XVIII)	4	2		2		
Тема 6. Німецька класична філософія	5	2		2	1	
Тема 7. Сучасна світова філософія	7	2		4	1	
Тема 8. Українська філософія у контексті світової культури	5	2		2	1	

Разом за модулем 1	41	16	4	18	3	26
Змістовий модуль 2. Загальнотеоретичні основи філософії						
Тема 9. Філософське вчення про буття (онтологія)	9	2	2	4	1	ДС, 13
Тема 10. Філософія свідомості	9	2	2	4	1	ДС, 13
Тема 11. Філософія пізнання: гносеологія, епістемологія, методологія	8	2	2	4		ДС, 12
Тема 12. Діалектика як теорія і як метод	4		2	2		ДС, 12
Разом за модулем 2	30	6	8	14	2	50
Змістовий модуль 3. Філософія людини та філософія суспільства						
Тема 13. Філософська антропологія	4		2	2		ДС, 12
Тема 14. Філософія культури	4	2		2		
Тема 15. Соціальна філософія	4		2	2		ДС, 12
Тема 16. Філософія історії	4	2		2		
Тема 17. Теорія цінностей (аксіологія)	3			2	1	
Разом за модулем 3	19	4	4	10	1	24
Усього годин / Балів	90	26	16	42	6	100

Методи та форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Філософія Стародавнього Сходу.	2
2.	Особливості та фундаментальні проблеми античної філософії.	2
3.	Схоластика та патристика – основні напрямки філософії середньовічної Європи.	2
4.	Гуманістичний характер філософії епохи Відродження.	2
5.	Філософія Нового часу та епохи Просвітництва.	4
6.	Німецька класична філософія.	4
7.	Філософія ХІХ – ХХ століть та сучасна західна філософія.	4
8.	Онтологія: філософський зміст проблеми буття.	2
9.	Філософія свідомості.	4
10.	Філософія пізнання: гносеологія, епістемологія, методологія.	2
11.	Діалектика як теорія і як метод.	2
12.	Філософська антропологія.	4
13.	Філософія культури.	2
14.	Соціальна філософія.	2
15.	Філософія історії.	2
16.	Теорія цінностей (аксіологія).	2
	Разом	42

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Основні принципи організації поточного й підсумкового контролю знань здобувачів освіти розкриті у [Положенні про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти ВНУ імені Лесі Українки від 26.06.2025 р.](#)

Політика викладача щодо студента ґрунтується на засадах ефективної співпраці. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом, заздалегідь повідомляти викладача про відсутність на занятті. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій відповідно до затвердженого графіка. Через об'єктивні причини (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний план навчання) навчання може відбуватись в онлайн формі з використанням системи Moodle, Office 365 (Teams) за погодженням із керівником курсу.

Здобувач освіти зобов'язаний старанно виконувати завдання, брати активну участь в освітньому процесі.

Під час вивчення освітньої компоненти при поточному контролі оцінюванню підлягають результати навчання, що виявляються через продемонстровані здобувачем знання та набуті уміння й навички, а саме: за роботу на практичних заняттях; за виконання завдання самостійної роботи.

Політика щодо академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час виконання практичних завдань, індивідуальної самостійної роботи студента, заборонені.

Політика щодо академічної доброчесності окреслюється [Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.01.2024 р.](#) та [Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки](#).

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Терміни виконання практичних робіт, самостійної роботи викладач повідомляє на перших заняттях або прописує на інтернет-платформі курсу. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. Визнання результатів навчання, набутих здобувачами вищої освіти у формальній, неформальній та інформальній освіті, здійснюється відповідно до чинного законодавства України, нормативних документів Міністерства освіти і науки України та внутрішніх положень Волинського національного університету імені Лесі Українки. [Порядок про визнання результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки від 29.08.2024 р.](#)

Результати навчання можуть бути визнані за умови їх відповідності програмним результатам навчання, визначеним силабусом освітнього компонента, за результатами подання підтвердних документів (сертифікатів, свідоцтв, програм курсів, портфоліо виконаних робіт тощо) та їх експертної оцінки викладачем і відповідною комісією.

Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги, майстер-класи, наукові публікації, науково-дослідна робота, робота у наукових гуртках, індивідуальні завдання, що поглиблюють навчальний матеріал освітньої компоненти, навчання на таких платформах як: Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших) в обсязі, що загалом не перевищує 10% від загального обсягу кредитів, передбачених ОП. На бакалаврському рівні це не більше ніж 24 кредити.

Політика щодо можливості отримати додаткових (бонусних) балів: здобувачам освіти можуть бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати

поточного контролю максимум 15 балів за такі види робіт: опубліковану наукову статтю у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів; публікацію тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали; підготовку та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 7 балів; перемогу у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 15 балів; подачу проєктних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді заліку – суми балів поточного контролю. Підсумкова оцінка визначається за 100-бальною шкалою і складається із сумарної кількості балів поточного оцінювання.

Орієнтовні питання для підсумкового контролю

1. Філософія, коло її проблем та роль у суспільстві.
 2. Соціальні умови та духовні джерела формування філософії.
 3. Світогляд, його суспільно-історичний характер.
 4. Співвідношення філософії з наукою і релігією.
 5. Філософські проблеми і дисципліни. Специфіка філософського знання.
 6. Методи та функції філософського знання.
 7. Особливості філософських категорій в порівнянні з поняттями конкретних наук.
 8. Історико-філософський процес. “Основне питання філософії”: різноманіття підходів.
 9. Західна та східна моделі (парадигми) філософії.
 10. Особливості давньоіндійської філософії.
 11. Давня китайська філософія.
 12. Основні школи давньогрецької філософії.
 13. Філософія античного світу.
 14. Теоцентричний характер середньовічної філософії. Полеміка реалізму та номіналізму.
 15. Арабська філософія середньовіччя та її відношення до античної філософської спадщини (Авіценна, Аверроес, Аль-Фарабі).
 16. Антропоцентризм філософії Відродження, її гуманістична спрямованість та світоглядний зв'язок з літературою та мистецтвом.
 17. Наукові революції XVII століття. Проблема методу пізнання у філософії Ф. Бекона і Р. Декарта.
 18. Вчення про субстанцію у філософії Нового часу (Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Лейбніц).
 19. Ідеї гуманізму та Просвітництва у філософії XVIII століття (Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, Ф. Вольтер).
 20. Основи теорії пізнання І. Канта.
 21. Філософська система Г. Гегеля.
 22. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.
 23. Філософія марксизму.
 24. Особливості сучасної світової філософії.
 25. Позитивізм та його різновиди.
 26. Ірраціоналізм А. Шопенгауера, С. К'єркегора, і “філософія життя” Ф. Ніцше.
 27. Філософія психоаналізу і неофрейдизм.
 28. Екзистенціально-антропологічні напрями філософії.
 29. Ситуація Постмодерну у філософії.
 30. Філософська культура Київської Русі.
 31. Філософська система Г. Сковороди.
 32. Ідеї державотворення у філософській та суспільно-політичній думці України кінця XIX – початку XX століття.
 33. Проблема буття у філософії.
 34. Матерія і рух. Простір і час.

35. Проблема свідомості у філософії.
36. Свідомість як ідеальне буття.
37. Свідомість і самосвідомість. Структура і форми самосвідомості.
38. Суспільна свідомість та її співвідношення із суспільним буттям.
39. Пізнання як предмет філософського аналізу.
40. Чуттєве і раціональне пізнання.
41. Проблема істини в пізнанні.
42. Роль практики в процесі пізнання.
43. Наука і наукове пізнання.
44. Поняття методу і методології. Загальнонаукові методи пізнання.
45. Закон як форма відображення об'єктивного світу і ступеня розвитку пізнання.
46. Діалектика як теорія і як метод.
47. Діалектика як вчення про універсальні зв'язки, зміни та розвиток. Закони діалектики.
48. Суперечність як джерело розвитку.
49. Закон єдності й боротьби протилежностей.
50. Роль закону заперечення заперечення в постановці і розв'язанні проблеми співвідношення прогресу і регресу в суспільному розвитку.
51. Категорії "якості", "кількості", "міри" у світлі закону взаємного переходу кількісних та якісних змін.
52. Сутність і явище як категорії діалектики.
53. Категорії можливості та дійсності, їх взаємозалежність.
54. Категорії частини і цілого, їх взаємозв'язок.
55. Категорії необхідності та випадковості.
56. Діалектична єдність категорій змісту і форми.
57. Поняття системи та елемента. Принцип системності в науці.
58. Сутність причинно-наслідкового зв'язку. Детермінізм і фаталізм.
59. Категорії одиничного, особливого і загального та їх взаємозв'язок.
60. Проблема людини у філософії.
61. Основні філософські підходи до сутності людини.
62. Антропосоціогенез. Єдність природного і соціального в людині.
63. Проблема духовності та сенсу життя людини.
64. Становлення концепції діяльнісної сутності людини.
65. Природа як предмет філософського осмислення.
66. Поняття феномену релігії.
67. Буття Бога у філософській інтерпретації.
68. Мораль як форма суспільної свідомості. Історичність моралі.
69. Культура як спосіб життєдіяльності та міра розвитку людини.
70. Філософське розуміння культури. Проблема типології культури.
71. Поняття творчості. Види творчості: науково-технічна, художня, соціальна.
72. Людина в суспільній системі: індивід, індивідуальність, особистість.
73. Феномен "відчуження" в марксизмі та екзистенціалізмі.
74. Природа суспільства у філософській традиції.
75. Форми організації суспільного буття.
76. Концепції "відкритого" і "закритого" суспільства.
77. Типологія суспільств. Сучасне інформаційне суспільство.
78. Малі та середні соціальні групи. Великі соціальні групи як основні суб'єкти суспільного розвитку(класи, нації).
79. Соціальна революція, її об'єктивні передумови і суб'єктивні фактори.
80. Глобальні проблеми сучасності.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення

90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
0–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Арістотель. Метафізика. Харків: Фоліо, 2020. 300 с.
2. Арістотель. Політика. Поетика. Харків: Фоліо, 2023. 512 с.
3. Баумейстер А. Біля джерел мислення і буття: вибрані філософські етюди. Київ: Дух і літера, 2020. 474 с.
4. Генон Р. Криза сучасного світу. Вид-во: Пломінь, 2020. 212 с.
5. Горський В. С. Історія української філософії. Київ, 2001. 374 с.
6. Гусерль Е. Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії. Харків: Фоліо, 2021. 348 с.
7. Декарт Р. Метафізичні твори. Харків: Folio, 2025. 224 с.
8. Зимель Г. Філософія грошей. Харків: Фоліо, 2019. 672 с.
9. Кант І. Критика чистого розуму. Київ, 2000. 501 с.
10. Кримський С. Під сигнатурою Софії. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 367 с.
11. Ніцше Ф. По той бік добра і зла. Харків: Фоліо, 2021. 224 с.
12. Опейда Л. М. Майбуття як філософсько-футурологічна проблема. *Соціологічні студії* : наук.-практ. журнал. 2020. № 2 (17). С. 13–17.
13. Опейда Л. М. Смысловиттєві пошуки в умовах сучасних викликів. *Філософський дискурс XXI століття: зміст, перспективи, соціально-практичні виміри*: науковий круглий стіл до Міжнародного дня філософії, до 190-річчя Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 22 листопада 2024 року. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 139–143.
14. Петрушенко В. Л. Філософський словник: терміни, персоналії, сентенції. Львів: «Магнолія- 2006», 2021. 350 с.
15. Платон. Держава. Харків: Folio, 2025. 384 с.
16. Платон. Діалоги. Харків: Folio, 2024. 352 с.
17. Попович М. Національна ідея і соціальні трансформації в Україні. Київ, 2005. 328 с.
18. Причепій Є. М. Філософія: підручник / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. К.: Академвидав, 2015. 592 с.
19. Пролєєв С. Влада і суспільство: постмодерна перспектива. Вид-во: Дух і Літера, 2021. 360 с.
20. Спіноза Б. Теологічно-політичний трактат. Харків: Фоліо, 2025. 416 с.
21. Франкл В. Людина у пошуках справжнього сенсу. Харків: КСД, 2020. 160 с.

Інтернет-ресурси

1. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://pidruchniki.ws/>
2. Спеціалізована е-бібліотека філософської літератури Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу:

http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ph/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=&S21ALL=&Z21ID=

3. Бібліотека філософської літератури Platona.net. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <http://platonanet.org.ua/>